

ตั้งครรภ์ ...ความคาดหวังกับความจริง

รองศาสตราจารย์นายแพทย์วิทยา ธิสุภพันธ์
ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา
Faculty of Medicine Siriraj Hospital
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

เมื่อมีการตั้งครรภ์เกิดขึ้น คุณพ่อคุณแม่ร้อยละยี่สิบมีสิ่งที่คุณคาดหวังเหมือนกันหมดก็คือ ลูกที่คลอดออกมาต้องสมบูรณ์แข็งแรง ถ้าโตขึ้นเฉลียวฉลาดด้วยก็จะยิ่งดี ส่วนตัวคุณแม่เองก็ต้องปลอดภัยจากการคลอดด้วย ความคาดหวังเหล่านี้ส่วนมากเป็นได้จริง แต่ก็มีคุณแม่จำนวนไม่น้อยที่การตั้งครรภ์และการคลอดจบลงแบบที่ไม่ต้องการ

ความจริง

ลองมาดูตัวอย่างคุณแม่เหล่านี้ดูครับ ชื่อเสียงเรียงนามของคุณแม่ผมสมมติขึ้นทั้งนั้น แต่เหตุการณ์แบบนี้มีจริงแท้แน่นอน

- คุณติ่ม อายุ 28 ปี ตั้งครรภ์แรก ไปฝากครรภ์กับคุณหมอทุกครั้งตามนัด คุณหมอบอกว่าปกติดี วันหนึ่งขณะตั้งครรภ์ได้ประมาณ 8 เดือน รู้สึกลูกไม่ดิ้น ไปตรวจกับคุณหมอบอกว่าลูกเสียชีวิตแล้ว หลังให้ยากระตุ้นให้คลอดออกมาพบว่าลูกมีสายสะดือรัดคอจนแน่น ทำให้ขาดเลือดไปเลี้ยงจนตายในครรภ์

- คุณตอง อายุ 30 ปี ตั้งครรภ์ที่ 2 ฝากท้องกับคุณหมอตตามนัดทุกครั้ง คุณหมอบอกว่าปกติดี จนเมื่อตั้งครรภ์ได้ 39 สัปดาห์ ปวดท้องไปโรงพยาบาล คุณหมอบอกว่าใกล้คลอดจึงรับไว้ในโรงพยาบาล ขณะกำลังเบ่งคลอด คุณตองหายใจไม่ออก ตัวเขียวและเสียชีวิตในเวลาอันสั้น คุณหมอบอกว่าการวินิจฉัยว่าน้ำคร่ำเข้ากระแสเลือด ไปทำให้ระบบการหายใจทำงานไม่ได้

- คุณต้อย อายุ 32 ปี ตั้งครรภ์แรก ไปฝากครรภ์กับคุณหมอตตรงนัดบ้างไม่ตรงนัดบ้าง เพราะงานยุ่ง จนวันหนึ่งขณะตั้งครรภ์ประมาณ 9 เดือน รู้สึกมีน้ำไหลออกมาทางช่องคลอดโดยที่ไม่เจ็บครรภ์เลย เนื่องจากงานยุ่งมาก และคิดว่าไม่เป็นไร กว่าจะไปพบคุณหมอก็ก็น้ำเดินอยู่เกือบ 3 วัน ที่ไปพบคุณหมอก็ก็น้ำเดินอยู่ คุณหมอบอกว่าน้ำเดินมานาน ต้องรีบให้ยาเร่งลูกคลอดออกมา หลังคลอด ลูกต้องได้รับการดูแลที่หอผู้ป่วยหนักและเสียชีวิตจากการติดเชื้อในกระแสเลือดในอีก 1 สัปดาห์ต่อมา

- คุณตี๋ อายุ 35 ปี ตั้งครรภ์แรก ขณะฝากครรภ์ทุกครั้งคุณหมอบอกว่าตั้งครรภ์ปกติดี จนถึงวันคลอด คุณตี๋ก็คลอดลูกปกติ แต่หลังคลอดเลือดไหลไม่หยุด คุณหมอบอกว่ามดลูกบีบตัวไม่แรงพอ ได้ให้ยากระตุ้นการหดตัวของมดลูกหลายชนิดก็ไม่ดีขึ้น ลงท้ายต้องนำคุณตี๋

ไปมดลูกทิ้ง เพื่อไม่ให้เสียเลือดต่อไปเพราะอาจเป็นอันตรายถึงชีวิต

- คุณแดง อายุ 25 ปี ตั้งครรภ์แรก ขณะตั้งครรภ์คุณหมอมือที่ดูแลบอกว่าการตั้งครรภ์ปกติดี แต่รู้สึกเด็กจะตัวโตกว่าเกณฑ์เล็กน้อย เมื่อตั้งครรภ์ได้ประมาณ 9 เดือนเศษซึ่งถือว่าครบกำหนด คุณแดงก็เจ็บครรภ์คลอด คุณหมอมตรวจแล้วเห็นว่าน่าจะคลอดทางช่องคลอดได้ จึงรับไว้ในห้องคลอด ภายหลังรับไว้ประมาณ 5 ชั่วโมงคุณแดงก็อยากเบ่งคลอด ซึ่งคุณหมอก็คอยดูแลอยู่ แต่หลังจากปล่อยให้เบ่งคลอดเกือบ 2 ชั่วโมง คุณแดงก็ยังไม่คลอด คุณหมอมือที่ดูแลจึงตัดสินใจช่วยคลอดโดยใช้เครื่องดูดจับที่ศีรษะเด็กแล้วดึงเด็กออกมา ซึ่งพบว่าดึงยากมาก เพราะเด็กค่อนข้างใหญ่ ภายหลังคลอด เด็กมีเลือดออกใต้กะโหลกศีรษะต้องรักษานานประมาณ 3 สัปดาห์ ส่วนคุณแดงมีการเสียเลือดหลังคลอดมากต้องให้เลือด แต่ก็ปลอดภัยดี

ทำไมท้องไม่สมหวัง

ตัวอย่างที่ยกให้เห็นข้างต้น คงจะพอบอกคุณแม่ได้บ้างว่าการตั้งครรภ์และการคลอดไม่ใช่เรื่องง่ายหรือเรื่องยากไปเสียทั้งหมด และหลายคนการคลอดลงเอยในลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ ตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงขั้นเสียชีวิต ผมอยากสรุปสาเหตุของการตั้งครรภ์และคลอดที่ไม่สมหวังออกง่าย ๆ ดังนี้ครับ

อุบัติเหตุ

อุบัติเหตุบางอย่างเช่นการขับรถยนต์อาจป้องกันได้ถ้าไม่ประมาท ไม่ได้มึนสุรา แต่ก็ไม่มีทางที่จะประกันได้ว่าร้อยเปอร์เซ็นต์ว่าจะไม่เกิดอุบัติเหตุ เช่นเดียวกับการตั้งครรภ์ต่อให้คุณหมอมือดูแลให้ดีอย่างไรบางครั้งก็เกิดเรื่องเศร้าขึ้นได้ เช่นในบรรดาคุณแม่ที่ยกตัวอย่างข้างต้น

ในรายของคุณติ่มที่ลูกเสียชีวิตในครรภ์เพราะสายสะดือพันคือนั้น ผมอยากเรียนให้ทราบ ว่าสายสะดือซึ่งทำหน้าที่นำอาหารไปเลี้ยงลูกโดยออกมาจากรกและไปเข้าตัวเด็กตรงสะดือนั้น มันมีความยาวพอสมควร และลูกที่อยู่ในครรภ์ก็ไม่ใช่ว่าจะนอนอยู่เฉยๆ แต่ดิ้นอยู่ตลอดเวลา บางครั้งดิ้นจนเผอิญมีสายสะดือมาพันที่คอ ถ้าพันหลวมๆก็ไม่น่าจะเป็นอะไร แต่บางรายพันแน่นมากเช่นรายของคุณติ่ม เลือดในสายสะดือจึงไหลเวียนไปเลี้ยงลูกไม่ได้ กรณีแบบนี้ไม่มีใครป้องกันได้หรอกครับ ตรวจอัลตราซาวนด์ทุกวันก็ป้องกันไม่ได้ ที่ทำได้อย่างเดียวก็คือทำใจว่ามันอาจจะเกิดเหตุการณ์แบบนี้กับเราได้ แต่ขอเรียนว่ามันไม่ได้เกิดบ่อยหรอกครับนานๆถึงจะเจอซักคน ดังนั้นถ้าแม้แต่กังวลเรื่องนี้ สงสัยจะเป็นโรคประสาทเสียตั้งแต่ก่อนคลอด

ในรายของคุณตองก็เช่นเดียวกัน การที่น้ำคร่ำจะไหลเข้าไปในกระแสเลือดแม่จนทำให้เสียชีวิต ก็เป็นเรื่องที่ป้องกันไม่ได้ คาดการณ์ไม่ได้ เช่นกัน จะป้องกันได้มีอย่างเดียวก็คืออย่าตั้งครรภ์ และเช่นเดียวกันครับ โรคนี้เจอน้อยมากๆ แต่เวลาเกิดขึ้นเป็นข่าวใหญ่ทุกที คุณหมอมือที่ทำการคลอดก็กลัวกันทุกคนครับ จนหลายคนอยากจะทำคลอดก็มี

ปัญหาจากตัวคุณแม่

คุณแม่ที่ตั้งครรภ์ส่วนหนึ่งมีโรคภัยไข้เจ็บประจำตัวบางอย่างที่อาจทำให้การตั้งครรภ์จบลงอย่างไม่สมหวังแม้คุณแม่จะดูแลดีอย่างไรก็ตาม เช่นคุณแม่ที่เป็นโรคเบาหวาน โรคหัวใจ เป็นต้น คุณแม่บางรายไม่มีปัญหาอะไรก็ไม่ได้หมายความว่าจะไม่เกิดเรื่อง เช่นรายของคุณ ดิวที่ตกเลือดหลังคลอดจนต้องตัดมดลูกทิ้งก็บอกสาเหตุที่แน่ชัดไม่ได้ว่าทำไมมดลูกจึงไม่ค่อยยอมบีบตัวให้ดี จริงๆ มันคงมีสาเหตุทางการแพทย์เรายังสรุปแน่ชัดไม่ได้ ปัญหาของคุณแม่บางอย่างก็เกิดจากความเชื่อ ความรู้ ความเข้าใจ หรือความใส่ใจของคุณแม่เอง รายของคุณต้อยเป็นตัวอย่งที่ดีของการไม่ใส่ใจถึงอาการที่อาจเป็นอันตรายจากการตั้งครรภ์ซึ่งอาจจะจากไม่รู้ หรือรู้แต่ไม่คิดว่ามันจะสำคัญก็เป็นได้

ปัญหาจากแพทย์

ในการดูแลคุณแม่ขณะตั้งครรภ์และคลอด ส่วนมากคุณแม่สามารถตัดสินใจให้การดูแลรักษาได้ไม่ยากนักเพราะส่วนมากก็จะคล้ายๆกัน แต่บางครั้งในคุณแม่บางคน คุณหมอก็จำเป็นต้องใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจเหมือนกันว่าทำอย่างไรดี เช่นในรายของคุณแดง ซึ่งคุณแม่ขอคิดว่าจะคลอดได้ทางช่องคลอด แต่ภายหลังการตั้งเด็กออกมาพบว่ามีปัญหาในตัวเด็กคือมีเลือดออกใต้กระดูกกะโหลกศีรษะ ถ้าผ่าตัดคลอดเสียก็คงไม่เกิดปัญหานี้ การตัดสินใจของหมอในบางกรณีก็คล้ายกับการตัดสินใจว่าอย่าข้ามปาก บางครั้งคะเนว่าน่าจะผ่าง่ายแต่เวลาผ่าจริงๆ เหนื่อยแทบขาดใจเมื่อถึงฝั่ง แน่นนอนว่าการตัดสินใจถูกหรือผิดส่วนหนึ่งขึ้นกับประสบการณ์ของหมอเอง แต่บางส่วนก็มีผลมาจากคุณแม่ คุณแม่บางคนคุณแม่ตรวจดูแล้วแนะนำให้ผ่าคลอดก็ไม่ยอม อยากจะลองคลอดเองก็เลยเกิดปัญหาดังกล่าว ในขณะที่บางคนเวลาหมอแนะนำให้คลอดเองก็ไม่ยอม จะผ่าทำเดี๋ยวก็นี่ ปัญหามันหลากหลายอย่างนี้แหละครับ

ฝากให้คิด

การตั้งครรภ์และการคลอดเป็นเรื่องปกติตามธรรมชาติ ส่วนมากจะจบลงด้วยดี แต่บางครั้งก็จบแบบมีปัญหา ซึ่งให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกันตั้งแต่ปัญหาเล็กน้อยจนถึงปัญหาใหญ่โตถึงขั้นเสียชีวิต แม้ว่าเราจะแก้ปัญหามาไม่ได้ทั้งหมด แต่การฝากครรภ์ที่ดีรวมทั้งความร่วมมือในการดูแล การตั้งครรภ์และการคลอดที่ดีระหว่างคุณแม่และคุณหมอก็จะช่วยแก้ปัญหามาได้ไม่น้อยครับ